

DOI 10.32782/city-development.2025.4-12

УДК 336.14

ТРАНСФОРМАЦІЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ НІМЕЧЧИНИ, ФРАНЦІЇ ТА ІТАЛІЇ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА МІГРАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ¹

Мороз Дар'я Михайлівна

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1346-9292>

Крючкова Наталія Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3790-4399>

Якубовський Сергій Олексійович

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри
світового господарства і міжнародних економічних відносин
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1193-0241>

Анотація. Стаття аналізує трансформацію бюджетної політики Німеччини, Франції та Італії в умовах геополітичної невизначеності та посилення міграційного тиску. Дослідження охоплює динаміку ключових показників у 2017–2024 роках – бюджетного й первинного сальдо, державного боргу, видатків і циклічно скоригованого дефіциту. Окреслено вплив оборонних і міграційних видатків, пандемічного відновлення, енергетичних шоків та зміни пріоритетів ЄС. Показано, що Німеччина поєднує помірний борг із консолідацією бюджетної політики, Франція утримує високі дефіцити бюджету, тоді як Італія за умов надмірного боргу повертається до первинного профіциту бюджету, але стикається з демографічними й міграційними викликами. Регресійний аналіз окреслює ключові детермінанти структурного балансу та відмінні моделі бюджетної політики.

Ключові слова: бюджетна політика, бюджетне сальдо, державний борг, державні видатки, структурне сальдо, міграційні виклики, міграційні видатки.

Актуальність проблеми. Сучасні бюджетні політики Німеччини, Франції та Італії зазнали суттєвих трансформацій під впливом поєднання геополітичної напруги, війни в Україні, зростання оборонних потреб та міграційних процесів. У період 2017–2024 років ці держави зіштовхнулися з необхідністю одночасно забезпечувати стабільність державного бюджету, виконання правил ЄС, реагування на зовнішні шоки та підтримку соціальних програм для біженців. Бюджетні дисбаланси, високий рівень видатків і зростаюче боргове навантаження створюють ризики довгострокової нестійкості та роблять оцінку фіскальних інструментів надзвичайно актуальною у контексті забезпечення стійкості державних фінансів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати досліджень, наведені у науко-

вих публікаціях за 2024–2025 роки свідчать про суттєву трансформацію бюджетних політик Німеччини, Франції та Італії в умовах підвищеної геополітичної та економічної невизначеності. Загальною тенденцією стає відхід від бюджетної дисципліни та збільшення витрат на оборону.

Так, останній бюджетний проєкт Німеччини на 2025 р. передбачає безпрецедентне збільшення державних інвестицій – близько 120 млрд євро щороку, спрямованих на оборону, транспорт та енергетичний перехід. Як відзначає Маріанна Мюллер (BNP Paribas, 2025), інвестиційна модель формує «розворот» німецької фіскальної політики у бік активного стимулювання економіки після років суворой бюджетної дисципліни [1]. Очікується позитивний мультиплікативний ефект, однак швидке нарощування боргу (до 71% ВВП

¹ Робота виконана в рамках НДР «Розроблення економічних механізмів підвищення енергоефективності та сталого розвитку відновлюваної енергетики у домогосподарствах України» (№ д/р 0122U001233)

до 2030 р.) робить цю траєкторію залежною від збереження темпів економічного зростання та стабільності фінансових ринків.

Французька бюджетна політика у 2024–2025 роках зосереджена на поєднанні фіскальної консолідації та підтримці економічного розвитку. Так, Закон про фінанси на 2025 рік передбачає скорочення дефіциту до 5% ВВП за рахунок оптимізації видатків і збільшення доходів [2]. Результати досліджень свідчать про прагнення уряду Франції одночасно дотримуватись нових фіскальних правил ЄС та зберігати соціальну рівновагу, що є складним завданням в умовах слабкої динаміки зростання, неефективності державного сектору економіки та соціально-політичної напруги.

За даними останнього звіту МВФ (2025), Італія досягла первинного профіциту, проте стикається з високим борговим навантаженням і структурними демографічними проблемами [3]. Бюджетні рішення уряду у 2024–2025 роках спрямовані на стримане коригування дефіциту й підтримку внутрішнього попиту. Водночас зростання невизначеності, старіння населення та низька продуктивність праці збільшують ризики для довгострокової стійкості державних фінансів [4].

Результати досліджень за останні роки також демонструють, що питання міграції все більше впливають на фіскальні дебати в ЄС. Висновки авторів свідчать про те, що громадська думка щодо міграції корелює з підтримкою або критикою бюджетної експансії чи жорсткої економії, і саме тому стає важливим фактором політичної невизначеності [5–7]. Для Німеччини, Франції та Італії це означає необхідність збалансування соціальних витрат, інтеграційних програм і зобов'язань у сфері безпеки на тлі зростання суспільної чутливості до міграції та державних витрат на допомогу біженцям.

Мета статті. Метою статті є комплексний аналіз трансформації бюджетної політики Німеччини, Франції та Італії в умовах геополітичної невизначеності та міграційних викликів, а також оцінка впливу ключових фіскальних змінних на циклічно скориговане бюджетне сальдо. Для досягнення мети передбачається: дослідити динаміку бюджетних показників провідних країн ЄС у 2017–2024 роках; оцінити роль оборонних, соціальних та міграційних видатків у формуванні бюджетних витрат; провести порівняльний регресійний аналіз детермінант структурного бюджетного сальдо; сформулювати узагальнюючі висновки щодо ефективності бюджетної політики в умовах посилення економічних і геополітичних ризиків.

Результати дослідження. Аналіз актуальних наукових публікацій засвідчує, що бюджетна політика провідних країн Європейського Союзу виконує функцію не лише перерозподілу бюджетних ресурсів, а й стратегічного інструмента реагування на зовнішні шоки, геополітичну невизначеність та соціально-міграційні виклики. Дослідження, присвячені бюджетним політикам Німеччини, Франції та Італії, демонструють часткову їх переорієнтацію на збільшення видатків на оборонний сектор та подальшу підтримку внутрішнього попиту як ключові елементи адаптації до сучасних умов. Водночас наукові висновки набувають повноцінної значущості лише за умови співставлення теоретичних положень з емпіричною динамікою макрофінансових індикаторів.

У цьому контексті подальший аналіз змін бюджетного дефіциту, державного боргу та структури видатків трьох країн, дані про які наведено у таблиці 1, дозволяє простежити, як концептуальні підходи до бюджетної політики втілюються на практиці державних фінансів в умовах зростаючої невизначеності.

Таблиця 1 – Порівняння бюджетного дефіциту, боргового навантаження та державних видатків у Німеччині, Франції та Італії (% від ВВП)

		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Бюджетне сальдо	Німеччина	1,33	1,88	1,32	-4,38	-3,16	-2,14	-2,4	-2,7
	Італія	-2,50	-2,19	-1,4	9,37	-8,87	-8,10	-7,2	-3,4
	Франція	-3,36	-2,32	-2,3	-8,9	-6,58	-4,73	-5,4	-5,7
Первинне сальдо бюджету	Німеччина	2,17	2,6	1,9	-3,9	-2,70	-1,5	-1,8	-1,9
	Італія	1,10	1,29	1,7	-6,1	-5,60	-4,18	-3,7	0,29
	Франція	-1,63	-0,61	-0,9	-7,6	-5,22	-2,86	-3,7	-3,9
Чистий державний борг	Німеччина	44,7	42,1	39,8	45,3	46,27	46,28	46,2	47,7
	Італія	120,8	121,5	121,4	140,9	133,6	127,1	124	125
	Франція	89,4	89,42	88,9	101,6	100,5	101,1	102	105
Циклічно скориговане бюджетне сальдо	Німеччина	0,82	1,46	1,11	-2,9	-2,62	-2,47	-2,3	-2,1
	Італія	-1,36	-1,27	-0,5	-3,3	-6,52	-8,20	-7,4	-3,5
	Франція	-2,39	-1,81	-2,3	-5,9	-5,24	-4,18	-4,8	-5,3
Державні видатки	Німеччина	44,57	44,69	45,5	51,13	50,71	49,00	48,3	49,5
	Італія	48,78	48,32	48,4	56,78	56,04	54,93	53,9	50,5
	Франція	57,67	56,37	55,3	61,70	59,46	58,43	56,9	57,1

Джерело: складено авторами на основі даних [8–9]

Боргове навантаження Німеччини до пандемії мало чітку тенденцію до зниження: частка чистого державного боргу зменшилася з 44,7% ВВП у 2017 році до 39,8% ВВП у 2019 році (таблиця 1). Ця динаміка відбивала багаторічну політику стримування боргу. Проте в 2020 р. через необхідність фінансувати антикризові заходи показник боргу зріс до 45,3% ВВП, а у 2021–2022 роках стабілізувався на рівні 46% ВВП. Станом на 2024 рік чистий борг Німеччини становив близько 47,7% ВВП, що хоча і перевищує докризовий рівень, залишається відносно помірним у порівнянні з іншими країнами ЄС.

Державні видатки в Німеччині традиційно були стриманими – до 2019 року вони коливалися близько 44–45% ВВП. У 2020 р. частка видатків різко зросла до 51,1% ВВП під впливом фінансування антиковідних заходів. У подальшому уряд частково згортав надзвичайні витрати, і видатки знизилися до 48–49% ВВП у 2022–2024 роках. Збільшення частки видатків відображає нові пріоритети Німеччини, зокрема масштабні інвестиції в оборону та інфраструктуру.

Окремим напрямом, який істотно вплинув на структуру німецьких державних видатків, стали витрати на інтеграцію мігрантів та підтримку біженців. Після 2015 року, а особливо у 2022–2024 роках, Німеччина залишалася одним із головних центрів притоку біженців у ЄС, що вимагало значного бюджетного фінансування соціального забезпечення, житлових програм, інтеграційних курсів, охорони здоров'я та освіти. Хоча ці видатки не є домінуючими у структурі бюджету, вони формують додаткове навантаження на систему державних фінансів і стають одним з факторів повільного зниження видатків після пандемії. Більше того, інтеграційна політика Німеччини характеризується довгостроковим горизонтом витрат, адже ефективність інтеграції визначає майбутній вплив мігрантів на ринок праці та податкові надходження. Тому у короткостроковому періоді прийом та соціальна підтримка біженців підвищують фіскальне навантаження, тоді як довгострокові економічні вигоди залежать від результатів інтеграційних заходів.

Саме поєднання традиційної німецької фіскальної обережності, різкого зростання оборонних пріоритетів і збільшення соціальних зобов'язань у сфері міграції формує нову конфігурацію бюджетної політики країни у 2020–2024 роках.

Франція історично мала хронічний дефіцит держбюджету, перевищуючи середньостатистичний рівень по ЄС. У 2017–2019 роках бюджетне сальдо Франції коливалося від -3,3% до -2,3% ВВП, тобто дефіцит поступово знижувався, але залишався суттєвим (таблиця 1).

Пандемічний 2020 рік приніс різке погіршення: дефіцит зріс до -8,9% ВВП, оскільки уряд витратив значні кошти на підтримку економіки та системи охорони здоров'я. У 2021 р. дефіцит дещо скоротився (до -6,6% ВВП), а у 2022 р. до -4,7% ВВП на хвилі відновлення економіки. Однак вже у 2023 р. дефіцит знову розширився до -5,4% ВВП, а у 2024 р. сягнув -5,7% ВВП, що свідчить про незбалансованість системи державних фінансів Франції. Навіть на кінець періоду дефіцит Франції майже вдвічі перевищує маастрихтський орієнтир у 3% ВВП. Первинне сальдо французького бюджету було від'ємним ще до пандемії (наприклад, -0,9% ВВП у 2019 р.), що вказує на структурну проблему – навіть без урахування процентних виплат Франція витрачала більше, ніж отримувала. У 2020 р. первинний дефіцит поглибився до -7,6% ВВП, після чого скоротився до -2,9% ВВП у 2022 р. Проте згодом первинне сальдо знову погіршилося (-3,9% ВВП у 2024 р.), отже Франція досі не відновила первинну рівновагу бюджету. Така динаміка підкреслює труднощі країни у стримуванні базових (непроцентних) видатків.

Державний борг Франції невпинно зростає останніми роками, відображаючи накопичення попередніх дефіцитів. У 2017–2019 роках чистий борг становив близько 89–89,5% ВВП, що вже було досить високим показником. Після шоку 2020 року боргове навантаження різко збільшилося: у 2020 р. – до 101,6% ВВП, у 2021 р. дещо знизилося (100,5% ВВП завдяки частковому відновленню економіки), але далі тренд знову пішов угору. Станом на 2024 рік чистий борг досяг 105% ВВП, продемонструвавши стійку тенденцію до зростання. Надзвичайно високий рівень боргу накладає обмеження на бюджетну політику, зокрема збільшує видатки на обслуговування боргу та зменшує фіскальний простір для маневру.

Державні видатки у Франції є одними з найвищих серед розвинених країн: ще до кризи 2019 р. вони перевищували 55% ВВП. З початком пандемії частка видатків стрімко зросла до 61,7% ВВП у 2020 році, відображаючи масштабні урядові інтервенції для пом'якшення соціально-економічних наслідків.

У наступні роки частка видатків дещо зменшилася (58,4% ВВП у 2022 р., 56,9% у 2023 р.), але у 2024 р. знову зросла до 57,1% ВВП. Це свідчить, що Франція продовжує утримувати роздуту державну сферу витрат, не дивлячись на задекларовані заходи економії. Високі соціальні зобов'язання, витрати на пенсії, державний апарат та інші статті витрат ускладнюють швидке скорочення бюджету.

Додатковим фактором, що підсилює фіскальний тиск, є зростання видатків на інтеграцію

мігрантів і підтримку біженців. Франція є однією з ключових країн ЄС, які приймають значні обсяги мігрантів, що зумовлює суттєві бюджетні зобов'язання на забезпечення житлом, медичним страхуванням, соціальними виплатами, освітніми та мовними програмами. Інтеграційні витрати мають переважно довгостроковий характер і не можуть бути скорочені швидко без ризику поглиблення соціальної напруги. Це створює додаткове навантаження на первинний баланс бюджету, погіршуючи його динаміку навіть у періоди економічного відновлення. Крім того, допомога біженцям потребує окремого фінансування в умовах гуманітарних криз, що підвищує непроцентні видатки та ускладнює дотримання курсу фіскальної консолідації. Таким чином, інтеграційна та гуманітарна складові бюджетної політики посилюють структурні виклики та поглиблюють проблему тривалого дефіциту, обмежуючи можливості швидкого скорочення державних витрат.

Таким чином, станом на 2024 р. Франція стикається з ситуацією, коли і державний борг, і видатки перебувають на історично високих рівнях, що створює ризик початку боргової кризи.

Італія традиційно належить до країн з уразливими державними фінансами через дуже високий борг, проте до пандемії їй вдавалося підтримувати відносно помірний дефіцит і навіть первинний профіцит. У 2017–2019 роках бюджетне сальдо Італії поліпшувалося з -2,5% до -1,4% ВВП (таблиця 1), що свідчило про певну фіскальну дисципліну напередодні кризи. Проте у 2020 році ситуація різко змінилася: вибух пандемії спричинив масштабний спад економіки та необхідність фінансової підтримки, внаслідок чого дефіцит зріс до приблизно -9,4% ВВП. Це найгірший показник серед розглянутих країн у 2020 р.

Наступними роками Італія залишалася у стані глибокого дефіциту: у 2021 р. бюджетне сальдо становило -8,9% ВВП, у 2022 р. – -8,1% ВВП. Лише з 2023 року розпочалося істотне покращення, та дефіцит скоротився до -7,2% ВВП, а в 2024 році, за рахунок комбінованих заходів жорсткої економії та відновлення економічного зростання, дефіцит вдалося знизити до -3,4% ВВП. Фактично, за чотири роки Італія здійснила фіскальну корекцію більш ніж на 5 відсоткових пунктів ВВП, що є значним зрушенням у бік стабілізації фінансів. Варто відзначити, що у 2024 р. дефіцит бюджету Італії наблизився до маастрихтського критерію (3% ВВП), що розглядається як ознака відносного успіху бюджетної політики в посткризовий період.

Первинне сальдо бюджету історично було ключовим показником для Італії, оскільки саме первинні профіцити дозволяли обслугову-

вати і поступово знижувати гігантський борг. У 2017–2019 роки Італія дійсно мала невеликі первинні профіцити (близько +1,1 – +1,7% ВВП). Пандемія перервала цю позитивну динаміку: в 2020 р. первинний баланс знизився до -6,1% ВВП, тобто уряду довелося позичати не лише на виплату відсотків, а й на поточні видатки. Проте вже з 2021 р. Італія почала відновлювати контроль над первинними видатками: первинний дефіцит скоротився до -5,6% ВВП, далі до -4,2% у 2022 р., -3,7% у 2023 р. і зрештою у 2024 р. знову перетворився на невеликий первинний профіцит +0,29% ВВП. Повернення до первинного профіциту є критично важливим досягненням для країни, оскільки воно створює передумови для стабілізації боргу (за умови, що ставка за боргом не перевищує темпів зростання економіки). Це підкреслює здатність Італії здійснювати фіскальне коригування навіть під тиском внутрішніх структурних дисбалансів та зовнішніх шоків.

Державний борг Італії є одним з найбільших у світі відносно ВВП, і його динаміка у 2017–2024 роки відбиває як його вразливість, так і зусилля зі стабілізації. До пандемії рівень чистого боргу був стабільно дуже високим – близько 120–121% ВВП і практично не знижувався через відсутність значного економічного зростання та стійких первинних профіцитів. У 2020 році борг різко зріс до 140,9% ВВП, оскільки спад ВВП та великий дефіцит одночасно погіршили цей показник.

Це пікове значення стало критичним сигналом, проте в 2021–2022 роках Італії вдалося дещо знизити боргове навантаження (до 133,6% у 2021 р. та 127,1% у 2022 р.) завдяки відновленню економіки та поступовому поверненню до контролю над первинним балансом. Станом на 2023–2024 рр. борг стабілізувався приблизно на рівні 124–125% ВВП, хоча все ще значно перевищує докризові показники.

Державні видатки до пандемії коливалися в межах 48–49% ВВП. У 2020 р. частка видатків зросла до 56,8% ВВП, після чого поступово знижувалася: 54,9% у 2022 р., 53,9% у 2023 р. і 50,5% у 2024 р. Таким чином, Італія майже повернулася до передкризового рівня видатків.

Окремим системним фактором, який формує динаміку італійських державних видатків, є фінансування інтеграції мігрантів та забезпечення біженців. Як один з основних пунктів прибуття мігрантів до ЄС через Середземноморський маршрут, Італія щороку несе значні витрати на первинну гуманітарну допомогу (розміщення, харчування, медичне забезпечення), а також на довгострокові інтеграційні програми – мовні курси, доступ до освіти, соціальну підтримку та заходи з працевлаштування. Особливістю італій-

ського випадку є те, що витрати на міграційну сферу мають переважно постійний характер і не можуть бути скорочені швидко через міжнародні зобов'язання та гуманітарні стандарти. Це підсилює тиск на бюджет у періоди фіскальної консолідації: навіть при скороченні інших напрямів соціальних видатків фінансування прийому мігрантів залишається відносно жорстким. Значна частина цих витрат фінансується за рахунок центрального бюджету, що впливає на первинний баланс і уповільнює швидкість зниження дефіциту. Таким чином, міграційний фактор стає одним з важливих детермінантів повільнішого повернення Італії до стійких бюджетних показників, порівняно з країнами, де обсяг інтеграційних зобов'язань є меншим.

Проведений аналіз бюджетних показників Німеччини, Франції та Італії дав змогу виявити загальні тенденції їх розвитку, але для оцінки стійкості бюджетної політики та впливу фіскальних змінних на результативність бюджетної політики доцільним є застосування регресійного аналізу. Це дозволяє перейти від простого спостереження за показниками до статистично обґрунтованих висновків та визначити ключові фактори, що формують фіскальну стійкість у досліджуваних країнах.

У межах дослідження побудовано три регресійні моделі, окремо для кожної з аналізованих у роботі країн, де залежною змінною є циклічно скориговане бюджетне сальдо – CAD. До переліку незалежних змін увійшли наступні: бюджетне сальдо – NLB; державні видатки – GE; державний борг – ND; первинне сальдо – PB. Статистичні

коефіцієнти, які були отримані під час регресійного аналізу, наведені у таблиці 2.

Вибір циклічно скоригованого бюджетного сальдо як залежної змінної у регресійному аналізі є методологічно обґрунтованим та особливо актуальним у дослідженні бюджетної політики Німеччини, Франції та Італії. На відміну від традиційного бюджетного сальдо, циклічно скориговане сальдо усуває вплив фаз економічного циклу, автоматичних стабілізаторів та короткострокових коливань ВВП. У цьому контексті структурний баланс (циклічно скориговане бюджетне сальдо) визначається як показник, що відображає стан бюджету за умов потенційного рівня економічної активності та без урахування тимчасових або разових факторів, тобто показує фактичну, нециклічну фіскальну позицію держави. Саме цей показник використовується Європейською Комісією та МВФ для оцінки стійкості бюджетної політики та контролю дотримання фіскальних правил ЄС.

Результати регресійного аналізу, наведені у таблиці 2, демонструють особливості впливу ключових фіскальних змінних на циклічно скориговане сальдо бюджету Німеччини та дозволяють здійснити паралельні висновки щодо Франції та Італії. Узагальнюючи, модель для Німеччини є статистично значущою, без ознак гетероскедастичності чи мультиколінеарності. Позитивний вплив державних видатків пояснюється тим, що збільшення витрат супроводжувалося заходами підтримки економіки та дією автоматичних стабілізаторів. Найбільший вплив на циклічно скориговане бюджетне сальдо має фактичне бюджетне сальдо, що підкреслює вирішальну роль контр-

Таблиця 2 – Регресійний аналіз факторів впливу основних фіскальних показників на циклічно скориговане бюджетне сальдо Німеччини, Франції та Італії за період 1990–2024 рр.

Модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	tst.	Помилка	Статистика колінеарності	
	B	Ст. похибка	Бета			Допуск	VIF
Для Німеччини, залежна змінна: САВ							
Const.	-21,48	6,325		-3,396	0,002		
GE	0,386	0,119	0,498	3,258	0,003	0,156	6,428
NLB	1,173	0,126	1,371	9,331	0,000	0,168	5,935
ND	0,074	0,025	0,251	2,971	0,006	0,508	1,967
Для Франції, залежна змінна: САВ							
Const.	-29,528	3,658		-8,072	0,000		
GE	0,569	0,074	0,925	7,714	0,000	0,152	6,590
NLB	1,125	0,065	1,486	17,20	0,000	0,292	3,422
ND	-0,018	0,005	-0,320	-3,969	0,000	0,336	2,973
Для Італії, залежна змінна: САВ							
Const.	24,942	4,605		5,417	0,000		
GE	-0,902	0,096	-1,028	-9,418	0,000	0,567	1,764
ND	0,152	0,027	0,628	5,675	0,000	0,551	1,815
PB	0,219	0,123	0,191	1,782	0,085	0,590	1,696

Джерело: підраховано авторами на основі даних [8–9]

олію фактичного дефіциту. Позитивний ефект рівня боргу свідчить про реактивний характер німецької бюджетної політики: зростання боргу в минулому компенсувалося заходами консолідації, які й забезпечували поліпшення структурного балансу.

Аналогічний підхід до інтерпретації даних таблиці 2 дозволяє пояснити поведінку структурного балансу у Франції. Як і в Німеччині, саме бюджетне сальдо має найбільше значення для пояснення динаміки циклічно скоригованого бюджетного сальдо: високий коефіцієнт та найбільше стандартизоване значення підтверджують, що скорочення дефіциту є ключовим фактором покращення структурного стану бюджету. Позитивний вплив державних видатків пов'язаний із циклічністю французьких фіскальних інтервенцій, які під час спадів одночасно підтримували економічну активність і формували підґрунтя для майбутнього зростання доходів. На відміну від Німеччини, вплив боргу у Франції є негативним, тобто зростання боргового навантаження погіршує структурний баланс. Це цілком узгоджується з хронічним характером французького дефіциту: збільшення боргу не супроводжувалося ефективними контрзаходами, тому накопичення боргу створювало додатковий тиск на бюджет, посилюючи структурний дефіцит.

Італія, яка проаналізована за тією ж логікою, демонструє суттєві відмінності. Найсильніший вплив на структурний баланс мають державні видатки, але, на відміну від Німеччини та Франції, коефіцієнт при цій змінній є виразно негативним. Це означає, що будь-яке збільшення видатків значно погіршує структурний баланс. Така реакція не є несподіваною з огляду на надзвичайно високу частку державних видатків у ВВП Італії: додаткове фіскальне розширення призводило до непропорційного зростання дефіциту. Натомість показник державного боргу має позитивний і значущий вплив, що вказує на реактивну фіскальну поведінку: коли борг зростав, уряд змушений був проводити заходи жорсткої економії та демонструвати первинні профіцити, що й забезпечувало покращення структурного балансу. Характерно, що у випадку Італії первинне сальдо також входить до моделі, хоча й не є достатньо значущим. Це свідчить, що позитивний вплив первинних профіцитів на структурний баланс існує, однак він був частково «поглинутий» іншими змінними.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що: Німеччина демонструє дисципліновану модель: і видатки, і борг, і бюджетне сальдо мають позитивний вплив на структурний баланс завдяки системним контрзаходам; Франція характеризується позитивною роллю видатків і сальдо, але негативним впливом боргу, що відображає хронічну боргову нестійкість і обмеженість фіс-

кального простору; в Італії державні видатки суттєво погіршують структурний баланс, тоді як позитивна реакція боргу свідчить про вимушені періоди жорсткої економії, необхідні для стабілізації фінансів.

Висновки. Проведений аналіз дозволяє зробити низку важливих висновків щодо трансформації бюджетних політик Німеччини, Франції та Італії. Німеччина демонструє відносно стійку бюджетну політику завдяки поєднанню помірних рівнів боргу та заходів консолідації, хоча зростання оборонних і міграційних видатків формує нові виклики.

Франція зберігає хронічно високий рівень бюджетного дефіциту та боргу, а негативний вплив боргового навантаження на циклічно скориговане бюджетне сальдо підтверджує обмеженість її фіскальної політики.

Італія демонструє здатність до коригування бюджету завдяки поверненню до первинного профіциту, однак надзвичайно високий рівень боргу та значні постійні соціальні витрати, у тому числі на біженців, уповільнюють повернення до стійкості.

Результати регресійного аналізу свідчать, що бюджетне сальдо, державні видатки та рівень державного боргу по-різному впливають на структурний баланс у Німеччині, Франції та Італії, що відображає відмінності їхніх фіскальних моделей та інституційних обмежень. Для Німеччини характерним є позитивний вплив видатків, боргу та бюджетного сальдо, що зумовлено системністю контрзаходів та високою дисципліною бюджетної політики. У Франції негативний вплив боргу підтверджує боргову нестійкість і обмеженість фіскального простору. В Італії державні видатки суттєво погіршують структурний баланс, тоді як формально позитивна реакція боргу зумовлена вимушеними періодами жорсткої економії, які застосовуються для забезпечення стабілізації державних фінансів.

Отже, бюджетна політика Німеччини, Франції та Італії у 2017–2024 роках демонструє суттєве переорієнтування під впливом геополітичної напруги, зростання оборонних потреб та посилення міграційного навантаження. Німеччина адаптує фіскальну модель через збільшення інвестицій та системні контрзаходи, що підтримують структурний баланс; Франція зіштовхується з хронічною борговою нестійкістю та обмеженням фіскальним простором; Італія проводить вимушені заходи жорсткої економії для стабілізації фінансів в умовах надзвичайно високого державного боргу. Такі відмінності підтверджують, що адаптація бюджетної політики у кожній країні має свою траєкторію, обумовлену структурними дисбалансами та специфікою соціально-економічних викликів.

Бібліографічний список:

1. BNP Paribas Economic Research. Germany's budget for 2025: a massive and rapid increase in investment, but for what purpose and at what cost? 26 June 2025. URL: <https://economic-research.bnpparibas.com/html/en-US/Germany-budget-2025-massive-rapid-increase-investment-purpose-cost-6/26/2025%2C51688> (дата звернення: 8.09.2025).
2. International Bar Association. France's draft Finance Bill for 2025: balancing fiscal justice and economic growth. 25 November 2024. URL: <https://www.ibanet.org/France-draft-Finance-Bill-2025-balancing-fiscal-justice-and-economic-growth> (дата звернення: 8.09.2025).
3. International Monetary Fund. Italy: Staff Report; and Statement by the Executive Director for Italy. July 2025. URL: <https://www.imf.org/-/media/files/publications/cr/2025/english/1itaea2025001-source-pdf.pdf> (дата звернення: 8.09.2025).
4. Yakubovskiy S., Dominese G., Rodionova T. & Derenko V. (2021). Determinants of the Government Bond Yields of Italy, Spain, Portugal and Greece. *Journal Global Policy and Governance*, 10(1), 23–34. DOI: <https://doi.org/10.14666/2194-7759-10-1-002>
5. Якубовський С. О., Родіонова Т. А., Мороз Д. М. Вплив міграції на економіку Німеччини в умовах агресії Росії проти України. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2024. Т. 1. № 20. С. 10–19. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.1.20.10-19>
6. Aspidi A. & DiGiuseppe M. (2025). The mass politics of public debt, immigration, and austerity. *Journal of European Public Policy*, 1–29. DOI: <https://doi.org/10.1080/13501763.2025.2510523>
7. Мандрик А., Крючкова Н., Якубовський С. Міграційні процеси між Україною та Польщею: динаміка, структура й економічні наслідки. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 6 (57). С. 30–37. DOI: <https://doi.org/10.32782/10.32782/2308-1988/2025-57-4>
8. World Bank Open Data. Free and open access to global development data. *World Bank Group*. URL: <https://data.worldbank.org> (дата звернення: 15.09.2025).
9. Datasets. *International Monetary Fund*. URL: <https://www.imf.org/external/datamapper/datasets> (дата звернення: 15.09.2025).

References:

1. BNP Paribas Economic Research. Germany's budget for 2025: a massive and rapid increase in investment, but for what purpose and at what cost? 26 June 2025. Available at: <https://economic-research.bnpparibas.com/html/en-US/Germany-budget-2025-massive-rapid-increase-investment-purpose-cost-6/26/2025%2C51688> (accessed: 8.09.2025).
2. International Bar Association. France's draft Finance Bill for 2025: balancing fiscal justice and economic growth. 25 November 2024. Available at: <https://ibanet.org/France-draft-Finance-Bill-2025-balancing-fiscal-justice-and-economic-growth> (accessed: 8.09.2025).
3. International Monetary Fund. Italy: Staff Report; and Statement by the Executive Director for Italy. July 2025. Available at: <https://www.imf.org/-/media/files/publications/cr/2025/english/1itaea2025001-source-pdf.pdf> (accessed: 8.09.2025).
4. Yakubovskiy S., Dominese G., Rodionova T. & Derenko V. (2021). Determinants of the Government Bond Yields of Italy, Spain, Portugal and Greece. *Journal Global Policy and Governance*, 10(1), 23–34. DOI: <https://doi.org/10.14666/2194-7759-10-1-002>
5. Yakubovskiy S. O., Rodionova T. A., Moroz D. M. (2024) Vplyv mihratsii na ekonomiku Nimechchyny v umovakh ahresii Rosii proty Ukrainy [The impact of migration on the German economy under the conditions of Russian aggression against Ukraine]. *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu – Current Problems of Regional Economic Development*. Ivano-Frankivsk. Vol. 1, No. 20, pp. 10–19. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.1.20.10-19> (in Ukrainian).
6. Aspidi A. & DiGiuseppe M. (2025). The mass politics of public debt, immigration, and austerity. *Journal of European Public Policy*, 1–29. DOI: <https://doi.org/10.1080/13501763.2025.2510523>
7. Mandrik A., Kriuchkova N., Yakubovskiy S. (2025) Mihratsiini protsesy mizh Ukrainoiu ta Polshcheiu: dynamika, struktura y ekonomichni naslidky [Migration processes between Ukraine and Poland: dynamics, structure and economic consequences]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable Economic Development*. Vol. 6 (57), pp. 30–37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-57-4> (in Ukrainian).
8. World Bank Open Data. Free and open access to global development data. *World Bank Group*. Available at: <https://data.worldbank.org> (accessed: 15.09.2025).
9. Datasets. *International Monetary Fund*. Available at: <https://www.imf.org/external/datamapper/datasets> (accessed: 15.09.2025).

TRANSFORMATION OF THE BUDGETARY POLICY OF GERMANY, FRANCE AND ITALY UNDER GEOPOLITICAL UNCERTAINTY AND MIGRATION CHALLENGES

Daria Moroz

Master's Degree Candidate
Odesa I.I. Mechnikov National University

Nataliia Kriuchkova

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Odesa I.I. Mechnikov National University

Sergiy Yakubovskiy

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of the Department of World Economy and International Economic Relations
Odesa I.I. Mechnikov National University

Summary. This article examines the transformation of the budgetary policy of Germany, France and Italy under conditions of heightened geopolitical uncertainty and intensifying migration pressures. The study focuses on the dynamics of key budgetary indicators between 2017 and 2024, including the budget balance, primary balance, public debt, government expenditure and the cyclically adjusted budget balance. The analysis additionally addresses the emerging significance of defence spending and migration-related expenditure, which may be exerting a growing influence on the public finance structures of the three countries. The paper also reflects on how post-pandemic recovery measures, energy-security shocks and the war-induced reconfiguration of EU priorities have altered the budgetary trajectories of the analysed economies. The analysis shows that Germany combines moderate debt levels with systematic consolidation measures, although rising defence and integration costs create new long-term challenges for future stability. France continues to face chronically high deficits and a persistent increase in public debt, demonstrating limited budgetary space and structural dependence on expansive social spending that is difficult to reduce without socio-political consequences. Italy, despite its extremely high debt burden, has shown an ability to return to a primary surplus and implement budgetary adjustment, yet migration-related obligations, demographic pressures and rigid expenditure commitments continue to slow down its path to sustainability and constrain room for manoeuvre within the reformed EU budgetary framework. Using regression modelling, the article identifies the main determinants of the structural balance for each country and reveals distinct budgetary behaviour patterns. Budget balance and government expenditure show strong explanatory power across the models, while public debt demonstrates divergent effects due to differences in institutional settings, budgetary rules and national policy responses to external shocks. The findings highlight that geopolitical shocks, demographic trends and migration pressures have reshaped budgetary trajectories in Germany, France and Italy, making the issue of budgetary sustainability central to their future economic stability.

Keywords: Budgetary policy, Budget balance, Public debt, Government expenditure, Structural balance, Migration pressures, Migration-related expenditure.

Стаття надійшла: 12.11.2025
Стаття прийнята: 27.11.2025
Стаття опублікована: 26.12.2025